

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Dijkversterking Wieringermeerdijk – Omgelegde Stonteldijk

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

1 december 2011 / rapportnummer 2335-85

1. Oordeel over het MER

Het college van dijkgraaf en hoogheemraden (dagelijks bestuur) van het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft het voornemen de Wieringermeerdijk en de Omgelegde Stonteldijk in de Wieringermeer te versterken. Voor de besluitvorming over het projectplan wordt een procedure voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. Het college van hoofdingelanden (algemeen bestuur) van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier is thans het bevoegd gezag voor het vaststellen van het projectplan. Het college van gedeputeerde staten van Noord-Holland is coördinerend bevoegd gezag voor de uitvoeringsbesluiten¹ in het kader van het projectplan.

Hoewel de toegepaste methode van vergelijken en wegen van de milieueffecten van de alternatieven in deze situatie onvoldoende recht doet aan de aanwezige verschillen voor natuur, landschap en cultuurhistorie is de Commissie² van oordeel dat in het MER (in combinatie met het projectplan en achterliggende documenten) de essentiële informatie aanwezig is om het milieubelang volwaardig te laten meewegen in de besluitvorming.

Het MER is overzichtelijk en helder van opzet. De in het MER opgenomen alternatieven zijn op beknopte wijze, maar voldoende gedetailleerd uitgewerkt. Het voorkeursalternatief (VKA) dat in het projectplan is opgenomen is niet als alternatief in het MER beschreven. Op grond van het projectplan en achterliggende documenten constateert de Commissie dat de effecten van het VKA wel uit het MER te herleiden zijn. De milieueffecten van het VKA zijn het best vergelijkbaar met alternatief 1c uit het MER maar wijken daar op onderdelen wel van af.

Uit het MER kan worden afgeleid dat de belangrijkste effecten van het voornemen te verwachten zijn op natuur, landschap en cultuurhistorie. Als belangrijkste tijdelijke negatieve effecten van het voornemen zijn verstoring van natuur en gebruiksmogelijkheden voor recreatie te verwachten. Het alternatief waarbij een vooroeverdam langs de Wieringermeerdijk wordt aangelegd scoort negatief op de aspecten visserij, landschap en cultuurhistorie en positief voor de ontwikkeling van nieuwe natuur. Een vooroeverdam bij de Omgelegde Stonteldijk biedt minder mogelijkheden voor extra natuurontwikkeling.

In hoofdstuk 2 wordt het oordeel van de Commissie nader toegelicht en worden aanbevelingen gedaan voor het vervolgtraject.

¹ Ontheffing Flora- en faunawet (bevoegd gezag: Ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie), vergunning Natuurbeschermingswet 1998 (bevoegd gezag: college van gedeputeerde staten van Noord-Holland), Omgevingsvergunning (bevoegd gezag: college van burgemeester en wethouders van de gemeente Wieringermeer).

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via commissiener.nl onder 'Advisering' of door in het zoekvak het projectnummer in te geven.

2. Toelichting op het oordeel

2.1 Keuze voorkeursalternatief

In het MER is het voorkeursalternatief uit het projectplan niet uitgewerkt. Uit het projectplan maakt de Commissie op dat dit alternatief voor de Wieringermeerdijk inhoudt: het vervangen of versterken van de dijkbekleding met gepenetreerde breuksteen tot aan de huidige bovenbekleding van de dijk of, voor een aantal secties, tot aan de kruin van de dijk³, waarbij de huidige bekleding (Doornikse steen) wordt overlaagd.

Het voorkeursalternatief wijkt af van alternatief 1 uit het MER. Alternatief 1 gaat uit van een nieuwe bekleding tot aan de kruin van de dijk en het verwijderen en hergebruik elders van het huidige bekledingsmateriaal.⁴

De afwijkingen in het VKA zijn van invloed op de beoordeling van de aspecten landschap en cultuurhistorie en dan met name het aspect 'verandering van kwaliteit van landschappelijke elementen' en het aspect 'authenticiteit'. Het VKA zal ten opzichte van alternatief 1c iets positiever scoren op het aspect herkenbaarheid en authenticiteit van de dijk, omdat de nieuwe bekleding voor een aantal dijksecties niet tot aan de kruin van de dijk loopt.

Uit het nader onderzoek⁵ naar het hergebruik van de bestaande steenbekleding blijkt dat hergebruik geen reële optie is. Bij het verwijderen van de stenen ontstaan grote spanningen waardoor de stenen breken.

Omdat de effecten van het VKA op basis van het projectplan en onderliggende rapporten uit het MER te herleiden zijn en er geen sprake is van aanzienlijke verschillen in milieueffecten ten opzichte van alternatief 1c, beschouwt de Commissie het ontbreken van het VKA in het MER niet als een essentiële tekortkoming.

2.2 Vergelijking van alternatieven

De Commissie is van oordeel dat de toegepaste methode van vergelijken en wegen van de milieueffecten in dit geval onvoldoende recht doet aan de aanwezige verschillen. Dit geldt voor zowel de milieuaspecten binnen één alternatief als voor de alternatieven onderling. De uitkomst van de vergelijking wordt sterk bepaald door het beperkte aantal criteria terwijl het toepassen van de weegmethode niet nader onderbouwd is, bijvoorbeeld:

- Bij de beoordeling van de tijdelijke en permanente effecten van de alternatieven is de score zowel op milieuaspecten als op gebruiksfuncties gebaseerd. In de beoordeling van de permanente effecten op de Wieringermeerdijk speelt de gebruiksfunctie 'visserij' een belangrijke rol. De effecten op het aspect 'visserij' zijn negatief resp. zeer negatief bij de alternatieven 2 en 3. De weging van dit deelaspect heeft een relatief grote invloed op de totale score van de alternatieven. Daarnaast heeft het aspect 'visserij' uitsluitend betrekking op het visrecht en niet op bijvoorbeeld de visstand. De Commissie constateert dat het toekennen van een minder zwaar gewicht aan het

³ Zie bijlage 2 projectplan voor de ontwerptekeningen met de onderscheidende bekleding van de dijksecties.

⁴ Zie paragraaf 3.2.1 MER.

⁵ Notitie onderzoek vlijlaag en filterlaag, Witteveen + Bos, EDM69-2/schs5/004, 25 oktober 2010.

visrecht en/of het meewegen van de visstand zal leiden tot een andere uitkomst van de beoordeling van de alternatieven.

- Per relevant milieuaspect of gebruiksfunctie is gebruik gemaakt van een totaalscore. In de beoordeling is de uitkomst het saldo van zowel negatieve als positieve effecten. Onderscheidende criteria zijn hierin niet evenwichtig meegewogen. Wanneer sprake is van meerdere criteria per aspect worden de grootste effecten in de totaalscore genivelleerd. Zo zijn de permanente effecten op de Wieringermeerdijk voor landschap voor alternatief 1B in totaal als negatief beoordeeld, terwijl het enige echt onderscheidende criterium zeer negatief scoort (zie tabel 6.1 MER).

Omdat de informatie in het MER over de effecten op zich correct is, is er naar het oordeel van de Commissie, ondanks de kanttekeningen over de toegepaste beoordelingsmethode, geen sprake van een essentiële tekortkoming.

Volgens de Commissie kan uit de waardering van de effecten van de alternatieven echter niet worden afgeleid dat een bepaald alternatief de meeste of minste effecten heeft. Daarmee is ook de conclusie in het MER⁶ dat alternatief 1 de minste permanente effecten heeft niet zondermeer gerechtvaardigd. De positieve en negatieve effecten zijn namelijk niet tegen elkaar uitwisselbaar.

De Commissie constateert dat de alternatieven zich met name onderscheiden op de milieuaspecten 'natuur' en 'verandering in kwaliteit van landschappelijke hoofdstructuur, patronen en elementen'. Voor de besluitvorming over het projectplan is een goed inzicht in de meest onderscheidende (tijdelijke en permanente) milieueffecten per alternatief en per onderscheidend aspect van belang. Dit inzicht ontbreekt in het MER.

De Commissie adviseert voor de besluitvorming over het Projectplan:

- de effecten van de alternatieven op 'natuur' en 'verandering op kwaliteiten van landschappelijke hoofdstructuur, patronen en elementen' in een vergelijking afzonderlijk inzichtelijk te maken;
- een nadere onderbouwing te geven hoe uit het MER het voorkeursalternatief in het projectplan is afgeleid.

2.3 Natuur

Tijdelijke negatieve effecten kunnen ontstaan door:

- versturende werkzaamheden gedurende de voortplantingsperiode van de kleine modderkruiper en de rivierdonderpad;⁷
- verstoring van rust- en foerageergebied van vogels, met name in najaar en winter wanneer grote groepen vogels aanwezig zijn waarvoor een instandhoudingsdoelstelling in het kader van Natura 2000-gebieden geldt;
- aantasten van de rietkraag, en daarmee het verblijfgebied van rietvogels⁸.

⁶ Zie paragraaf 7.1.1 voor de Wieringermeerdijk en 7.1.2 voor de Omgelegde Stonteldijk.

⁷ Zie Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Dienst Regelingen, Toekenning ontheffing Ruimtelijke ingrepen d.d. 17 augustus 2011.

In het MER wordt ingegaan op mitigatie. Het beperken van de omvang (locatie en periode) van werkzaamheden zorgt ervoor dat voldoende alternatief rust- en foerageergebied voor vogels voor handen blijft. Ook de keuze van de periode waarin werkzaamheden worden uitgevoerd is van invloed op de omvang van de tijdelijke effecten. Omdat de omvang van de negatieve effecten per gebiedsfunctie en periode sterk verschilt, is een meer gedetailleerde en locatie-specifieke uitwerking van de mitigerende maatregelen nodig.⁹ De Commissie wijst hierbij op de mogelijkheid van verdergaande optimalisatie van de mitigerende maatregelen door bij de uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met zowel de kwetsbare perioden als verstoringgevoeligheid van (beschermde) soorten in verschillende deelgebieden.

De Commissie adviseert om bij de nadere uitwerking van het voornemen de mitigerende maatregelen verder uit te werken en daarbij rekening te houden met bovengenoemde aandachtspunten.

2.4 Leemten in kennis

Het MER geeft aan dat een aantal stenen met zeldzame korstmossen te behouden is en na uitvoering van de dijkversterking wordt teruggeplaatst in de dijk. Om de effectiviteit van mitigerende maatregelen voor zeldzame korstmossen te kunnen bepalen is van belang:

- de evaluatie van soortgelijke maatregelen bij de proefpolder Andijk te betrekken bij de besluitvorming;
- de toekomstige evaluatie van deze voorgestelde mitigerende maatregelen te borgen.

⁸ Zie ook de zienswijze (geregistreerd bij de prov. NH onder nummer 2011/58108) waarin wordt ingegaan op het ontgraven en weer terugplaatsen van de rietkraag.

⁹ Zie ook de zienswijze van de Natuurvereniging Wierhaven, waarin wordt gewezen op de waarde van het gebied voor trek- en broedvogels.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: College van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Bevoegd gezag: College van hoofdingelanden van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Besluit: vaststellen van een projectplan

Categorie Besluit m.e.r. 1994 (oud): C 12.2

Activiteit: Versterking van de Wieringermeerdijk en de Omgelegde Stonteldijk

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Wieringer Courant en het Noord-Hollands Dagblad – editie Den Helder van: 9 oktober 2009

ter inzage legging informatie over het voornemen: 9 oktober tot en met 20 november 2009

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 7 oktober 2009

advies reikwijdte en detailniveau uitgebracht: 8 december 2009

inhoudseisen vastgesteld: 12 januari 2010

kennisgeving MER in de Wieringer Courant en Noord-Hollands Dagblad editie Schagen en Den Helder van: 6 september 2011

ter inzage legging MER: 9 september tot en met 20 november 2011

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 26 augustus 2011

toetsingsadvies uitgebracht: 1 december 2011

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. J.H.J. van der Gun

dr. R.W.E.W. Leuven

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

dr. J. Renes

ir. J.S. Rus

D. Spel (werkgroepsecretaris)

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in de besluitvorming. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer en de eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt.

Daarvan is sprake, als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, alvorens het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang. Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Milieueffectrapport Dijkversterking Wieringermeerdijk–Omgelegde Stonteldijk, Witteveen+Bos, EDM69–1 /posm/145, versie 3.0, definitief d.d. 7 juni 2011
- Samenvatting Milieueffectrapport Dijkversterking Wieringermeerdijk–Omgelegde Stonteldijk, Witteveen+Bos, EDM69–1 /strg/118, versie 2.0, definitief concept, 25 mei 2011
- Bijlagerapport MER Dijkversterking Wieringermeerdijk–Omgelegde Stonteldijk, Witteveen+Bos, EDM69–1 /posm/152, versie 2.0, definitief d.d. 7 juni 2011
- Projectplan Wieringermeerdijk en Omgelegde Stonteldijk, Witteveen+Bos, EDM69–1 /zeir/143, versie 3.0, definitief d.d. 16 mei 2011
- Samenvatting Projectplan Wieringermeerdijk en Omgelegde Stonteldijk, Witteveen+Bos, versie 1.0, definitief concept d.d. 25 mei 2011
- Aanvraag omgevingsvergunning Dijkversterking Wieringermeerdijk–Omgelegde Stonteldijk, Witteveen+Bos, 11.10734, definitief d.d. 13 mei 2011
- Notitie onderzoek vlijlaag en filterlaag Wieringermeerdijk en Omgelegde Stonteldijk, Witteveen+Bos, EDM69–2/schs5/004, definitief d.d. 25 oktober 2010
- Bureauonderzoek Wieringermeer Plangebied Wieringermeerdijk/Omgelegde Stonteldijk, BAAC, rapport V–08.0495/V–09.0098, d.d. september 2009

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij tot en met 29 november 2011 van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuumstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Dijkversterking Wieringermeerdijk – Omgelegde Stonteldijk**

ISBN: 978-90-421-3371-6

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht
T 030 - 234 76 66
F 030 - 233 12 95
E mer@eia.nl
w www.commissiemer.nl

